

ISSN 1211-2615

vexilologie

ZPRAVODAJ ČESKÉ VEXILOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

198

STO LET NAŠÍ VLAJKY

Pod stejným titulkem jsme uvedli první ze čtyř čísel letošního ročníku, který jsme chtěli věnovat významnému jubileu naší státní vlajky. Nyní se k němu symbolicky vracíme, abychom zrekapitulovali články, mediální vystoupení a další akce, jimiž bylo připomenuto sto let existence české vlajky v naší zemi. Plánované články či rozhovory místopředsedy ČVS a výkonného redaktora *Vexilologie* A. Brožka k připomenutí významu 30. března 1920 byly ve vypjaté atmosféře protiepidemických opatření české vlády spontánně doplněny vystoupeními řady odborníků i laiků v tisku či audiovizuálních sdělovacích prostředcích na téma vlajky. Také její živelné vyvěšování nejen k výročí jejího zavedení, ale i ke zdůraznění vlasteneckého úsilí Čechů, Moravanů a Slezanů o překonání následků nedostatku ochranných prostředků a dalších obtíží každodenního života ochromeného příchodem epidemie Covid-19 jenom potvrdilo význam, který tomuto národnímu symbolu naši občané přikládají.

Přehled veřejných vystoupení a akcí ke 100. výročí naší vlajky podává ve své zprávě jednatel ČVS K. Huk. Doplnuje je informací o tom, jak si připomněli sami členové České vexilologické společnosti letošní jubileum a podali o tom zprávu výboru, zatímco referát desetiletého žáka 4. třídy základní školy Václava Sýkory, který inicioval jeho otec a člen naší společnosti František Sýkora ze Slaného, je otištěn na jedné straně barevné přílohy.

Odborným příspěvkem tohoto čísla je pak pojednání Z. Svobody na téma vlajkové etikety se zřetelem na naše specifické národní tradice.

V letošním roce se konal již 7. český národní vexilologický kongres. Při příležitosti jubilea naší státní vlajky byl zorganizován pod mottem „Sto let české vlajky – sto let Jiřího Loudy“. Spojil tak ve svém programu i v příležitostně vystavě sto let od přijetí zákona o státních symbolech Československa zhotovených prof. Františkem Kyselou a jeho žáky, které jsou dodnes uloženy v depozitáři Národního archivu, s nedožitými stými narozeninami významného českého heraldika a vexilologa, originál jehož provedení státního znaku České republiky z roku 1992 s největší pravděpodobností vinou prodejních politiků skončil v soukromé sbírce výtvarného umění některého z novopečených českých milionářů. Zprávu o přípravách této významné události v dějinách české vexilologie a jejím průběhu předkládá její organizátor P. Exner ml.

Od vydání příležitostně poštovní známky na konci roku 2019 a sborníku *Sto let československé vlajky* v březnu 2020, přes osvětovou mediální činnost vůči laické i odborné veřejnosti a spontánní vyvěšování české vlajky ve vypjaté době koronavirové karantény, až po úspěšný průběh českého vexilologického kongresu si tak členové České vexilologické společnosti důstojným způsobem připomněli letošní výročí naší vlajky. Patří jim za to náš velký dík a obdiv.

J. Martykán

The editorial summarizes review of all articles and comments in the media dedicated to the 100th anniversary of the Czechoslovak national flag, activities of the Czech Vexillological Society's members especially. It refers to national patriotic efforts during the Covid-19 pandemic crisis in March those were expressed by frequent hoisting of the national flag coincidentally with its jubilee. The 7th Czech National Congress of Vexillology held this year had also to commemorate the national flag's adoption hundred years ago and 100 years from birth of a well-known Czech heraldist and vexillologist Jiří Louda who designed the State arms of the Czech Republic in 1992. From the edition of the occasional postage stamp to the flag's jubilee in 2019 through a broad promotion of the national flag in the public in spring 2020 to the successful flag congress in autumn 2020 the Czech Vexillological Society proved its ability to act positively on public opinion about our national flag.

KRYŠTOF HUK

OHLASY NA JUBILEUM NAŠÍ VLAJKY V MÉDIÍCH I NA VEŘEJNOSTI

Rok 2020 byl náročný pro nás všechny a zasáhl obzvláště české vexilology, kteří se těšili na oslavy sta let státní vlajky. Přesto výročí neupadlo úplně v zapomnění a díky internetovému prostředí se k nám stále dostávají zajímavé články a snahy ho i přes vrtochy pandemie oslavit.

Na prvním místě je nutno zmínit aktivity samotné České vexilologické společnosti. Společnost vydala na začátku roku sborník 100 let československé vlajky, který se setkal s pozitivním ohlasem jak ve vexilologické komunitě, tak i mimo ni. Výtisky putovaly do celého světa, dokonce i do Austrálie. V domácím prostředí o výtisk jevil velký zájem knihovny a archivy po celém Česku, osoby z vexilologické komunity, ale i mimo ni. Publikace se věnuje okolnostem vzniku vlajky a osobám zapojeným do vexilografického procesu. „Sto let české vlajky“ bylo taktéž jedním z témat 7. českého národního kongresu, který se konal v září ve Frýdku-Místku. Zde přednesl Aleš Brožek prezentaci o zásluhách Josefa Šejnosta o československou vlajku. Nakonec ČVS vydala také sadu známek s přitiskem oslavujícím toto výročí a zvoucí na kongres. O známky byl značný zájem a plánuje se jejich dotisk.

Důležité pro nás byly samozřejmě také aktivity našich členů a členů výboru. Přišlo několik e-mailů a zpráv o vašich snahách oslavit výročí, např. od Zdeňka Hrdiny. Asi největší pozornost si zaslouží referát desetiletého Václava Sýkory ze Slaného, syna našeho člena, který otiskujeme v barevné příloze v tomto čísle zpravodaje. Františkova práce stručně shrnuje proces přijetí vlajky a je doplněna pečlivými ilustracemi vlajek z české minulosti. Jde o úctyhodnou snahu a snad i předzvěst nového, mladého

člena ČVS. Náš člen Karel Černý publikoval v *Plzeňském deníku* rozsáhlý článek - Česká vlajka má ve svém ‚křestním listě‘ datum 30. března 1920¹ - o historii a užívání státní vlajky. Ozvalo se i několik členů, kteří nám zaslali fotografie svých vyvěšených vlajek, za což jim děkujeme.

Několik členů výboru požádala o rozhovory různá tištěná i audiovizuální média. Neaktivnějším mediálním propagátorem výročí byl již tradičně Aleš Brožek, který v březnu vystoupil například ve *Studiu 6* České televize,² kde rozebíral proces přijetí vlajky a její zachování po rozpadu federace, a byl také hostem Českého rozhlasu.³ Zde se ho mimo jiné ptali na alternativní návrhy československé vlajky. Přispěl také do mnohých periodik články a rozhovory. Účinný byl jeho rozhovor pro Českou tiskovou kancelář,⁴ z něhož čerpalo několik dalších česko- i cizojazyčných periodik (např. portály *expats.cz*⁵ a *kafkadesk.org*⁶). Mezi domácími médii byl s ním publikován rozhovor například v deníku *Metro*⁷ či v nedělním vydání deníku *Aha!*.⁸

Deník *Blesk* po konzultaci s Alešem Brožkem vydal speciální přílohu o historii vlajky⁹ připojenou k číslu z 30. března. Jako dárek natiskl na dvoustranu barevnou českou vlajku velikosti 38 x 57 cm, aby si ji čtenáři mohli vylepit do okna. Magazín *Pátek* Lidových novin vydal k výročí rozsáhlý článek Stoleté dílo tichého úředníka.¹⁰ Článek se na situaci dívá z naprosto originálního hlediska. Kromě samotné historie vlajky se soustřeďuje i na firmy, které vlajky v Česku vyrábějí, a na jejich postupy. Mimo jiné tak referuje o výrobě v prostorách našeho kolektivního člena, společnosti LIBEA. Časopis *Vodní cesty a plavba*¹¹ připomněl, že se československá státní vlajka stala zákonem z 15. 4. 1920 také námořní vlajkou, a otiskl nejen logo věnované tomuto výročí, ale i fotografii sady známek s přitiskem ČVS.

¹ <https://plzensky.denik.cz/ctenar-reporter/ceska-vlajka-ma-ve-svem-krestnim-liste-datum-30-brezna-1920-20200327.html>

² <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1096902795-studio-6/220411010100330/>

³ <https://cesky.radio.cz/100-let-ceske-vlajky-mohla-mit-i-hvezdy-8104152>

⁴ <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/ceska-vlajka-slavi-jubileum-od-jejeho-vzniku-uplyne-100-let/1855533>

⁵ <https://news.expats.cz/weekly-czech-news/czech-flag-to-celebrate-100-years-of-existence-next-month/>

⁶ <https://kafkadesk.org/2020/02/27/czech-republic-to-celebrate-100th-anniversary-of-its-flag/>

⁷ https://www.metro.cz/na-uradech-byla-ceskoslovenska-vlajka-dlouhou-dobu-bilou-vranou-p8a-/spolecnost.aspx?c=A200330_141652_metro-spolecnost_hyr

⁸ Vlajku vždy oprášíme až v nouzi, *Aha!*, 30. března 2020, s. 32-33.

⁹ Česká vlajka slaví 100 let!, *Blesk*, 30. března 2020, příloha.

¹⁰ Stoleté dílo tichého úředníka, *Pátek*, 27. března 2020, s. 18-22.

¹¹ PŘÍKRYL, Marek - Aleš BROŽEK. Sto let československé námořní vlajky. *Vodní cesty a plavba*, 2020, č. 1, s. 4-5.

O výročí psala média i samostatně, bez účasti ČVS. Velice obsáhlý a zajímavý je článek Síla a tradice trikolory,¹² který rozebírá vývoj státních symbolů s důrazem na historickou kontinuitu, vydaný v časopisu *Živá historie*. Krátký článek otiskl i týdeník *Reflex*.¹³

Mluvíme-li o médiích, která psala o naší vlajce, bylo by velkou chybou nezmínit také média vexilologická. Článek „Sto let vlajky našich sousedů – Čechů“ se objevil ve zpravodaji *Flaga* Polské vexilologické společnosti.¹⁴ Na sedmi stranách v něm polští vexilologové rozebírají českou vexilologickou historii od počátku až po současnost, doplněnou o bohatou obrazovou složku. Taktéž *Flagmaster* britského Vlajkového institutu se nenechal zahanbit a na jeho stranách se objevil anglicko-žazyčný rozbor procesu přijetí vlajky,¹⁵ který se obzvláště soustředil na osoby spojené se vznikem vlajky. Nutno dodat, že Vlajkovému institutu patří vřelé díky za propagaci našeho sborníku v jeho zpravodaji. Zpravodaj *Vexilla Italica* Italského centra vexilologických studií byl na přední straně ozdoben známou olomouckou malbou plačícího Masaryka, utírajícího si slzy českou vlajkou. Centrum publikovalo informace o sborníku, krátké vysvětlení malby a výročí vlajky.¹⁶ Poslední zpráva ze zahraničních vexilologických kruhů k nám pak dorazila z Chorvatska, v níž prezident FIAV a předseda Chorvatské heraldické a vexilologické společnosti Željko Heimer referoval o stém výročí vlajky pro několik chorvatsko-českých krajanských a jiných spolků.

Téma stého výročí české vlajky se však neobjevovalo jen v médiích cílících na dospělé obecnost, nýbrž bylo prezentováno i mladší generaci. Předseda ČVS Petr Holas byl hostem pořadu *Wifina*¹⁷ vysílaného 23. října na kanálu ČT Děčko, kde dětem a mladistvým představil historii české vlajky a vexilologii jako takovou. Dětským divákům dále téma stého výročí vlajky přiblížila Česká televize v pořadu *Učitelka*,¹⁸ který slouží k podpoře domácího vzdělávání dětí během pandemie. V tomto vlastivědném segmentu pořadu Jakub Železný poučoval děti nejen o historii vlajky,

¹² KUBÍK, Zdeněk. Síla a tradice trikolory, *Živá historie*, 2020, květen, s. 24-27.

¹³ <https://www.reflex.cz/clanek/historie/100512/melo-by-ji-umet-namalovat-i-male-dite-pred-100-lety-prijalo-ceskoslovensko-vlajku-kerou-mame-dodnes.html>

¹⁴ WRONA, Jerzy. Sto lat flagi naszych sąsiadów – Czechów, *Flaga*, 2020, č.25(49), s. 11-17.

¹⁵ BROŽEK, Aleš. A long labour hundred years ago: The birth of the Czechoslovak flag, *Flagmaster*, 2020, č. 161, s. 38-46.

¹⁶ I cento anni della bandiera cecoslovacca, *Vexilla Italica*, 2020, č.90, s. 51-52.

¹⁷ <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10606260684-wifina/220553112050033/obsah/796905-spolecnost-ceska-vlajka-slavi-100-vyroci?fbclid=IwAR121H1MNsLLSi5bJxb7O1yYnnYGBobdYldfGpSjmpOXC35H-NveYZBxPE4>

¹⁸ <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10000000409-100-let-statni-vlajky/bonus/37740-jakub-zelezny-v-poradu-ucitelka-jak-se-kresli-vlajka>

ale také o jejich správných rozměrech a o pořadí a významu barev. Nezklamal ani tradiční dětský časopis *ABC*, který mladistvě vlastivědně vzdělává dlouhodobě. Na začátku roku vyšlo v „Ábíčku“ rovnou pět článků,¹⁹ které se vlajce věnovaly od počátku její historie až do současnosti. Za zmínku stojí také článek šestý z pera Roberta Pavelky,²⁰ který pojednává o vexilologii obecně, a dokonce odkazuje i na ČVS. Časopis také vyzval děti k účasti v soutěži „Nakresli svou vlajku“. Autora nejoriginálnější kresby pak čekala odměna.

Doposud jsme hovořili primárně o mediální scéně, kde se odehrála valná většina aktivit připomínajících si výročí české vlajky. Avšak přece se najde pár hmatatelnějších případů. Zvláštní vztah k výročí má město Blovice, kde se narodil autor státní vlajky Jaroslav Kursa. Již v roce 2005 byla odhalena na Kursově rodném domě pamětní deska a 30. března 2020 měl v Blovicích proběhnout slavnostní vzpomínkový akt spojený s bohatým programem pro veřejnost. Kvůli šířící se epidemii koronaviru byl přesunut na 11. září, přesto se program pro veřejnost neuskutečnil, protože epidemická situace to neumožnila ani v ten den. Tématu vlajky a jejího autora se pak věnovaly i *Blovické noviny*.²¹ Slavnostního aktu, při němž byla dekorována česká státní vlajka pamětní výroční stuhou, se za ČVS zúčastnil Aleš Brožek, který podal odbornou přednášku o státní vlajce pro hosty a poskytl krátký rozhovor pro televizi CNN Prima.²² Stejně jako Kursovo rodiště se jeho památku rozhodla uctít i brněnská iniciativa, která pracuje na projektu úpravy jeho hrobu. Klade si za cíl vytvořit náhrobek s motivem vlajky, který by odkazoval na Kursovu vexilografickou činnost. V říjnu na téma navázal portál *IDNES.cz*, který v článku „Modrý klín přidal na naši vlajku učitel a úředník, na něhož se zapomnělo“, uvádí, že hrob Jaroslava Kursa ještě před třemi lety nebyl označen jeho jménem. Cituje přitom člena Kursovy rodiny,

¹⁹ <https://www.abicko.cz/clanek/precti-si-zabava-historie/26018/vlajka-ma-narozneniny-jaky-je-pri-beh-symbolu-naseho-statu.html>; <https://www.abicko.cz/clanek/precti-si-zabava-historie/26035/vlajka-slavi-100-let-proc-se-mohla-nase-vlajka-podobat-americke.html>; <https://www.abicko.cz/clanek/precti-si-zabava-historie/26043/vlajka-slavi-100-let-co-znamenakdyz-je-na-pul-zerdi.html>; <https://www.abicko.cz/clanek/precti-si-zabava-historie/26046/vlajka-slavi-narozneniny-cesky-vjakovy-rekord.html>; <https://www.abicko.cz/clanek/precti-si-zabava-historie/26026/narozneniny-ceske-vlajky-vyletela-az-do-vesmiru.html>

²⁰ <https://www.abicko.cz/clanek/precti-si-zabava-historie/26031/narozneniny-ceske-vlajky-co-je-vexilologie.html>

²¹ Vlajka. *Blovické noviny*, 2020, č. 2, s. 8-9. Sto let naší státní vlajky – zákon o státní vlajce, státních znacích a státní pečeti a Rozhovor s odborníkem na historii vlajek Ing. Alešem Brožkem. *Blovické noviny*, 2020, č. 3, s. 14-15. Vzpomínkový akt ke 100 letům naší vlajky. *Blovické noviny*, 2020, č. 8, s. 4-5.

²² <https://cnn.iprima.cz/video/cnndomaci/ceska-vlajka-letos-slavi-100-let>

který zdůrazňuje, že je v zájmu státu dopřát autorovi vlajky důstojnější hrob.²³

Pandemie COVID-19 jistě mezi mnohými vyvolala pocit, že se na výročí zapomenělo. Velkolepé oslavy, které by vexilologové rádi viděli, se neodehrály a ve veřejném prostoru dominovala akutnější témata. Virus si tedy opravdu vybral špatný čas. Přesto je nutné pamatovat, že tu s námi virus nebude napořád, naše vlajka však bude vlát dál. I proto ČVS sbírá informace o oslavách výročí – abychom se i v přehlceném mediálním prostředí přesvědčili, že se na státní vlajku nezapomenělo. A její narozeniny se zajisté neopomenou ani v roce 2021 a 2022. Věřme, že se jí dostane oslav, které si zaslouží.

ADRESA AUTORA: KRYŠTOF HUK, KRYSTOFHUK@GMAIL.COM

SUMMARY

Though the COVID 19 pandemic has limited opportunities to celebrate the 100th anniversary of the Czech flag, there were efforts to commemorate this occasion. The CVS published a well-received anthology of articles regarding the national flag along with a set of commemorative stamps. CVS members celebrated in their own way, a notable effort being the essay of 10-year-old František Sýkora published in this issue of Vexilologie. Our members took part in many interviews and contributed to articles across the entire spectrum of printed and digital media. Traditionally the most active was the society's Vice-chairman Aleš Brožek. It is worthwhile to note that even the Czech children's media scene took note of the flag's birthday. The anniversary did not go unnoticed abroad and the CVS received news from vexillological societies in the UK, Italy, Poland and Croatia of articles and events regarding the flag. A few rare cases of physical events and initiatives to celebrate the anniversary were registered including decorating the Czech flag with a commemorative ribbon in the town of Blovice, the birthplace of Jaroslav Kursa, the flag's author. Another initiative seeks to restore a dignified appearance to the author's grave in Brno, which was up until recently unmarked. The pandemic may have created the illusion that the flag was forgotten but the CVS's collection of articles and event records proves otherwise. We trust the flag will get an adequate celebration in 2021 or 2022.

²³https://www.idnes.cz/brno/zpravy/ceska-vlajka-modry-klin-jaroslav-kursa-ucitel-urednik.A201027_150956_brno-zpravy_krut

ZBYŠEK SVOBODA

VLAJKOVÁ ETIKETA A ČESKO

Úvodem si přiznejme, že vlajková etiketa je v České republice pojem, který často bývá nejen mnoha občanům, ale také státním institucím a orgánům poněkud vzdálený. Situace se sice, a to i díky aktivitám České vexilologické společnosti, pomalu zlepšuje, ale stále se objevují otázky, které je třeba řešit. Naše menší obecná tuzemská povědomost o vlajkové etiketě je dána především tím, že na rozdíl od přímořských států neexistuje ve střední Evropě dlouhodobá vžitá tradice používání vlajek na námořních plavidlech, jež se u „mořských“ národů vyvíjela po mnoho staletí.

Co je vlastně vlajková etiketa? Vždy jde o soubor vžitých a následně obecně kodifikovaných pravidel a způsobů jak vlajky, ale i prapory, praporce a standarty používat a využívat, takže vlajková etiketa zcela přirozeně a bezprostředně souvisí s vexilologií. Vlajky jsou látkové symboly, jejichž základní funkce vždy byla a stále je především rozlišovací. První lodní vlajky v Evropě máme obrazově doložené již na tapisérii z Bayeux (**Obr. 1**) na lodích Viléma I. Dobývatele při invazi do Anglie v roce 1067. Z dnešního hlediska ovšem nešlo typologicky o vlajky vztyčované na stěžně či stožáry pomocí lanka, ale zjednodušené heraldické prapory, které se později stále zvětšovaly. Jejich listy byly připevněny na dřevěné tyče a poté přitlučeny hřeby či přivázány na vrcholy stěžňů, nebo na zvýšené záď plavidel, takže byly uchyceny trvale. Od středověku přes objevné zámořské plavby bylo rozlišení lodí na základě jejich státního původu heraldickými prapory nezbytné, spolu s odlišením plavidel křesťanských od saracénských a pirátských pomocí výrazných barevných křížů malovaných na brigových ráhnových plachtách (**Obr. 2**). S rozvojem a zkvalitněním plachtovní a lanovní v 17. století byly na stěžních korábů z praktických důvodů pevně uchycované „praporové vlajky“ postupně nahrazovány vlajkami vztyčovanými pomocí lanek, které se rychle staly zřetelným a nezaměnitelným identifikačním prvkem. Rozšíření lankového „vytahovacího“ způsobu užívání vlajek si vynutilo vytvoření obecně uznávaných pravidel, mezi něž patřil především pozdrav vztyčením a spuštěním vlajky. Při každém setkání s jinou lodí bylo nezbytné co nejrychleji vyvěsit vlajku a tím přiznat svou státní příslušnost. Smyslem bylo zjistit, zda potkávající se loď nepatří k zemím, které jsou vůči sobě ve válečném vztahu. Nevztyčení vlajky, tedy nepřiznání původu plavidla, opravňovalo loď, která svou vlajku vztyčila, plavidlo utajeného a tedy pochybného původu napadnout a zajmout. Stažení vlajky v boji znamenalo vzdání a vydání plavidla vítěznému soupeři. V koloniálním údobí značilo vztyčení státní vlajky na určitém území, případně zatknutí praporce či standarty panovníka do země, převzetí oblasti pod svrchovanost dotyčného vladaře.

Z praktických důvodů se vlajky nevyvěšovaly v noci, výjimkou bylo jen vplutí či

odplutí z přístavu. To ovšem v údobí plachetního loďstva nepřicházelo v úvahu, protože plachetnice přes noc kotvily na rejdě. Válečnou vlajku při zakotvení u mola nahrazuje na přídi lodi menší čeleňová vlajka (jack, Gösch) konstrukčně odlišná od vlajky válečné. Státní vlajka se původně vztyčovala na nejdelším stěžni plachetnice, tedy na nejvyšším bodě plachtoví, kterým ale někdy bylo vrcholové (pikové) ráhno zadní vratiplachty (**Obr. 3**), což se dodnes dodržuje u větších plachetnic. Válečné vlajky či vlajky vojenských plavidel se stále tradičně a účelově umísťují na nejvyšším bodě lodě, jímž se stěžň u velitelského můstku (**Obr. 4**). Pro tyto lodní stěžně je typické příčné břevno, na němž se vyvěšují menší hodnostní, služební a signální vlajky. Na lodních stěžních vojenského loďstva bývá i tradiční nevelké vratiráhno pro válečnou či státní vlajku. Vlajky se na lodích vztyčují co nejrychleji a naopak se spouštějí pozvolna. U obchodních a sportovních plavidel se kromě vlajky rejdařství či majitele vyvěšuje státní vlajka na dostatečně dlouhé žerdi na zádi, aby nebyl list vlajky smáčen vlnami. Na lodní přídi nebo na předním stěžni bývá zvykem vyvěšovat vlajku země, v jejichž vodách parník či motorová loď pluje nebo do nichž směřuje. Na sportovních a turistických plavidlech kromě vlajky země, v níž je plavidlo zaregistrováno, vidíme často i menší vlajky podle státní příslušnosti cestujících a samozřejmě i vlajky klubové. V přístavech a pobřežních pevnostech (**Obr. 5**) se stavějí lodní stožáry s příčnými břevny s pohyblivými lanky na kladkách, na nichž se, obdobně jako na plavidlech, vztyčují státní, válečné, služební, hodnostní a signální vlajky. Lodní stožáry bývají součástí jachetních loďnic, zmenšené si s oblibou budují vodní skauti nejen u loďnic, ale i na letních táborech.

Základní vlajkovou etiketu v České republice rámcově určuje zákon o státních symbolech a zákon o používání státních symbolů¹. Povědomí o existenci těchto dvou zákonů mezi obyvatelstvem i jejich praktická interpretace státními úředníky bývá bohužel nevalná, a tak často dochází k nevhodnému, nesprávnému a až nedůstojnému zacházení se státními vlajkami. Vlajky, stejně jako prapory mají totiž výjimečnou vlastnost, že při jejich vyvěšení, nesení či vystavení se musí vždy dodržet určité pořadí, či umístění, dané jejich hodnotovou hierarchií. Na území České republiky proto musí na nejčestnějším místě vždy vlát vlajka česká, umístění dalších státních vlajek určuje česká abeceda. Jisté problémy vznikaly a vznikají při vyvěšování státních vlajek při akcích mezinárodních organizací. Pořadatelé se často snaží být zbytečně vstřícní a vlajky vyvěšují v abecedním pořadí jazyka oficiálního názvu příslušné organizace, i když nejjednodušší a nejpřirozenější je užít abecedu země, kde se akce koná. U vojenských organizací se praktikuje pořadí podle abecedy jazyka, který se

¹ Zákon č. 3/1993 Sb., o státních symbolech České republiky. Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky, novelizovaný Zákonem č. 213/2006 Sb.

používá jako velící a komunikační, což ovšem může někdy vést k docela zajímavým situacím. Za socialismu jsme ve Vojenském muzeu vystavovali vojenské prapory, tehdy ovšem nazývané „bojové zástavy“, všech armád Varšavské smlouvy. Někdy na počátku sedmdesátých let 20. století napadlo jednoho z nově přichozích náčelníků odložených z Hlavní politické správy, který se snažil být nadměru ideově uvědomělý, že by se jejich pořadí mělo upravit podle velícího jazyka armád Varšavské smlouvy a umístit sovětskou zástavu jako první. Domníval se totiž, že ruské „С“ je i na začátku ruské abecedy, a navíc, že by tak československá bojová zástava s „Č“ se sovětskou přímo sousedila. Poté, co jsem mu ukázal rusko-český slovník a pořadí ruské abecedy, uznal, že by bylo nevhodné, aby sovětská a československá bojová zástava byly až na samém konci řady, i když těsně u sebe. Takže vystavená řada praporů i nadále začínala podle naší abecedy Bulharskem, následovaná Československem. Nežádoucí bojová zástava albánské armády byla tehdy již v depozitáři, neboť Albánie v září 1968 vystoupila z Varšavské smlouvy na protest proti okupaci Československa. Jinak bylo příznačné, že polské státní sebevědomí se projevilo též v praporové etiketě, protože pouze polský vojenský prapor měl i za socialismu svou tradiční křížovou podobu v národních barvách, zatímco všechny ostatní bojové zástavy nesly revolučně pokrokové symboly, včetně československé, která měla celý list rudý.

Prezentace naší vlajky v zahraničí podléhá místním zákonům či zvyklostem. V této souvislosti je třeba připomenout jeden z trvalých problémů. V některých zemích jako například v Číně, Indii, Vietnamu či Rusku (a v bývalém SSSR) bylo a je zvykem, že při návštěvách hlav států a jiných státních představitelů se dává přednost vlajce a autostandartě hosta a ta se umísťuje na čestnějším místě. Pro protokolární pracovníky Ministerstva zahraničních věcí a Kanceláře prezidenta České republiky tak vzniká obtížně řešitelný problém, zda se při reciproční návštěvě řídit zákonodárstvím naším a hosta vlastně „urazit“, či dát analogicky přednost symbolu země, jejíž představitel Českou republiku navštívil, avšak tím náš zákon nedodržel. Již před lety jsem prostřednictvím podvýboru Sněmovny navrhl doplnit zákon o používání státních symbolů o možnost v těchto případech postupovat na základě konkrétního, předem dohodnutého, diplomatického protokolu. Bohužel tato novelizace zákona, která měla zároveň napravit i některé další nedostatky současného zákona, tedy odstranit pojem „napodobenina vlajky“ a obnovit používání termínu „prapor“, leží stále kdesi ve sněmovně.

Spolu s kolegy P. Exnerem a P. Fojtíkem jsme se pokusili pravidla pro používání vlajek v České republice a i některé zásady vlajkové etikety na základě našich zákonů poměrně podrobně popsat.² V poslední době však přicházejí výboru naší ČVS různé

² EXNER, P., FOJTÍK, P., SVOBODA, Z. Vlajky, prapory a jejich používání. Liberec 2004, 2013.

zajímavé dotazy týkající se právě vlajkové etikety, které jsme doposud neřešili.

Jde například o vyvěšování státních vlajek na soukromých vozidlech při cestách do ciziny. Jako autostandarty je však mohli vždy používat jen vyslanci a velvyslanci v zahraničí, pouze prezident republiky je na automobilu mohl mít vyvěšené kdekoli a kdykoli. Umístění prezidentské autostandarty se však v čase postupně měnilo. Na vozech T. G. Masaryka byla původně připevněna na střed kapoty, později na malé žerdi u levého okénka a nakonec na levém blatníku, což bylo dáno tehdejší jízdou vlevo. Po válce se pochopitelně čestné místo prezidentské autostandarty přesunulo na pravý blatník. Soukromým osobám u nás nebylo nikdy povoleno umísťovat na svá vozidla státní vlajku v podobě autostandarty. Pokud se pamatuji, jen Hanzelka se Zikmundem při svých zahraničních cestách používali státní vlaječku, ale v podobě plamene. Na druhé straně ovšem nemáme zákon, který by bránil vyvěšovat naši vlajku na vozidlo při různých, zvláště sportovních, oslavách. Při cestách do zahraničí by se vyvěšení jak vlajky české, tak vlajky země, kterou se projíždí, mělo konzultovat s místními orgány dopravní policie, aby nedošlo k porušení tamějších předpisů. Obecně však nelze toto použití vlajek zakazovat, protože jde vlastně o propagaci a zviditelnění nejen naší země, ale i o projev respektu k navštívenému státu. Ostatně i nejmenší plavidla v cizích vodách státní vlajku zcela běžně vyvěšují, pramice na přídi, kanoe na zádi.

Obdobně se nedávno na internetu objevily některé zavádějící informace související s vlajkovou etiketou. Šlo například o způsob správné a důstojné likvidace opotřebovaných a poškozených státních vlajek. Zákon totiž pouze stanovuje, že „státní vlajka nesmí být používána v poškozeném nebo znečištěném stavu“³, ale neřeší jak s nepoužitelnými exempláři nadále nakládat. V naší příručce jednoznačně doporučujeme spálení, u historicky významných unikátních exemplářů jejich trvalé uložení do muzejních sbírek.⁴ V poslední době se bohužel vyskytly pro naše poměry zcela zcestná doporučení čerpající z internetových stránek⁵ a doporučující podle vzoru amerických skautů list vlajky „pohřbít“ do země ve schránce či obalu. Tato zavádějící rada pronikla i do českého, jinak docela zajímavého vexilologického minikomiksu.⁶ Vycházíme-li totiž ze zákonného principu, že list vlajky se nikdy nesmí dotknout země, je její zakopání, byť v obalu, jednoznačně a logicky v rozporu s touto zásadou. Obal či dřevěná schránka se přirozeně dříve či později rozpadne. Uložení do země

³ Zákon č.213/2006 Sb. § 9 k)

⁴ viz pozn. 2, s. 18, bod 14.

⁵ <https://www.wikihow.cz/Jak-zlikvidovat-po%C5%A1kozenou-americkou-vlajku>

⁶ <https://ct24.ceskatelevize.cz/komiks/3071580-od-roku-1920-stale-stejna-ceska-7-statni-vlajka-slavi-sto-let>

je v praxi možné pouze v neobdělávané krajině a u nás vlastně jen v lesích, kde ji však může vyhrabat černá zvěř. A pokud by byla vlajka vložena do kvalitní plechové schránky, tak ji detektorem kovů objeví hledači pokladů. Ostatně i náš zákon výslovně zakazuje spustit státní vlajku spolu s rakví do hrobu, ba i do žároviště⁷, takže „pohřbívací“ způsob likvidace vlajek je v našich luzích a hájích naprosto nevhodný. Ve zmíněných internetových radách je zajímavé, že ani sami Američané se nemohou shodnout, zda vlajky vyráběné ze syntetických materiálů je vhodnější spalovat, či je raději důstojně ekologicky recyklovat. Jak by se však „důstojné“ recyklování provádělo, se uživatel internetu nedozví.

V této souvislosti je třeba připomenout, že za války jsou obklíčené vojenské jednotky v beznadějně situaci povinny své prapory spálit, aby jako cenné trofeje nepadly do rukou nepříteli. V roce 1939 se polské pluky touto zásadou řídily a své prapory spalovaly na otevřených ohních, takže Němci téměř žádné neukořistili. Po porážce Slovenského národního povstání na podzim roku 1944 byla 2. československá samostatná paradesantní brigáda v SSSR rozpuštěna, odešla do hor a přešla na partyzánský způsob boje. Když v prostoru Krpáčova hrozilo nebezpečí, že rychle postupující německé jednotky prapor ukořistí, nařídil její velitel pplk. V. Příkryl veliteli průzkumné čety škpt. P. Marcelymu, aby s několika jejími příslušníky prapor brigády utajeně dopravil přes linii fronty k sovětské armádě.⁸ Skupina prošla přes Mýto pod Ďumbierem, Fabovu Holu až do Muránské doliny, kde byla 6. prosince 1944 u chaty Na Parajke severně od Revúce napadena německým oddílem a zničena. Těžce zraněný škpt. Marcely přežil a po válce vypověděl, že jeden z padlých měl list praporu brigády ovázaný na těle pod uniformou a zřejmě byl i s ním pohřben. Za ztrátu praporu tehdejší velitel Československého armádního sboru a posléze ministr národní obrany generál L. Svoboda potrestal brigádu a jejího velitele tím, že nedovolil, aby se s ostatními brigádami zúčastnila slavnostní přehlídky v Praze 17. května 1945. Byla neprodleně přejmenována a dostala za úkol zabezpečit hranici s Maďarskem. Šlo totiž o jediný případ, kdy naše jednotka během druhé světové války přišla o svůj prapor. Terénní poválečný průzkum prostoru i exhumace padlých byly neúspěšné a dodnes nejsou upřesněné okolnosti zmizení praporu. Podle některých neověřených svědectví - sám jsem je slyšel od muže totálně nasazeného v Německu - měl být nějaký, na Slovensku ukořistěný československý prapor, vystaven v zimě roku 1944 v berlínském či drážďanském armádním muzeu. Vzhledem k devastaci obou těchto měst na konci války, včetně muzejních budov, je nepravděpo-

⁷ Zákon č. 213/2006 Sb. § 9 i)

⁸ SVOBODA, Zbyšek. Prapor 2. čs. samostatné paradesantní brigády v SSSR. *Lidová armáda*, 1970, č.25, s. 48 (Vojenské historické prapory XXV.)

dobně, že by se v budoucnosti zjistilo, zda šlo právě o tento prapor. Příběh je ale po-
učením, jak je důležité dodržovat principy vlajkové a v tomto případě praporové eti-
kety.

Vzhledem k odcizení a následnému rozstříhání vlajky prezidenta České republiky
v září 2015⁹ je v České republice nemyslitelné a zcela nepoužitelné doporučení státní
vlajku likvidovat rozstříháním!¹⁰ Tento způsob zničení vlajky prý US Army a američtí
skauti někdy používají, ovšem pouze metodickým postupným odstřihováním vodo-
rovných bílých a červených pruhů, které se ostatně stejně následně spálí. Modrý kan-
ton s hvězdami se však vždy musí ponechat vcelku a uchovává se jako památeční
artefakt, což ovšem autor české internetové informace opominul uvést.

Úsměvným dojmem zapůsobil i další „internetový odborník“ na vlajkovou etiketu
Petr Vodsedálek¹¹, který zakazuje sušit vypranou vlajku na prádelní šňůře a tvrdí, že je
to možné pouze na stožáru! Chápal bych, kdyby byl například proti společnému sušení
státní vlajky a osobního prádla na prádelní šňůře na dvorku, ale vypranou mokrou,
a tedy těžkou vlajku vytahovat ve svislé poloze na stožár, který se prakticky nikdy umýt
nedá, je holý nesmysl. Asi panu P.V. nebylo známo, že při dešti, sněžení, bouřce a silném
větru se vlajka spouští, aby nedošlo k jejímu promočení a poškození, což patří mezi
běžné zásady vlajkové etikety. Vypranou, či deštěm zmáčenou vlajku je nejvhodnější
sušit v průvanu volně přehozenou přes vodorovnou tyč s hladkým povrchem nebo
i na prádelní šňůře, ale v uzamčené místnosti, aby nemohla být odcizena či poškozena.

K vlajkové etiketě nesporně patří i zahalení rakev vlajkou při státním pohřbu.
České zákony ale neupřesňují, v jaké poloze má být list vlajky. U státních vlajek sy-
metrických po podélné ose, jako je například lotyšská, japonská či thajská, je poloha
listu zcela jednoznačná, česká vlajka však skýtá více možností. U nás se po vzniku
ČSR ustálil takzvaný heraldický způsob, který odpovídá původnímu kladení šlech-
tických erbů na rakev či katafalk, při němž se čestná strana vlajkového listu, tedy
horní bílý pruh, klade k pravé ruce zesnulého a klín je u hlavy. Československá zá-
konná úprava, která by obecně stanovila jak vlajku klást na rakev, však neexistovala.
Teprve v roce 1936 na dotaz Pohřební služby hlavního města Prahy odpověděl Zem-
ský úřad v Praze, že vlajka „...musí ležeti horním cípem (modrým klínem) nad hlavou

⁹ SVOBODA, Zbyšek. O „svobodě“ zneužívání státních symbolů, zvláště vlajek. *Vexilologie* č. 193, s.3843

¹⁰ <https://www.wikihow.cz/Jak-zlikvidovat-po%C5%A1kozenou-americkou-vlajku>

¹¹ https://www.denik.cz/z_domova/statni-vlajka-se-nikdy-nesmi-dotknout-zeme-tvrdi-zakon-20131024.html

¹² NA ČR, fond PP, 1931-1940, sign. P 18/1, karton 1063. Dopis objevil Ing. A. Brožek, Mgr. P. Fojtík ho použil v přednášce přednesené na 5. českém národním vexilologickém kongresu v Liberci v roce 2012, viz Sborník přednášek, s.190. Oběma kolegům děkuji za připomenutí nevelkého, ale unikátního pramene.

a levým ramenem pohřbívaného“¹². Tento způsob byl vlastně poprvé použit při pohřbu T. G. Masaryka v roce 1937, kdy list vlajky byl položen bílým pruhem k levé ruce, a tedy k srdci. Osobně se domnívám, že to tehdy prosadila jeho dcera Alice ovlivněná americkou vlajkovou etiketou, která si, a to nejen v posledních letech života svého otce, osobovala právo zasahovat do hradního protokolu a etikety. V následujících letech se však i nadále, na rozdíl od tohoto „anglosaského“ způsobu, používal stále „heraldický“ způsob kladení vlajky, i když ještě v roce 1946 příručka ministerstva vnitra¹³ doporučovala klást vlajku bílým pruhem k srdci. Vždy ale platilo, že při přenášení rakve po schodišti dolů i nahoru musí být klín výše, protože hlava zesnulého nesmí být níže než jeho nohy.

Předcházející příklad odlišného kladení vlajky na rakev ve Spojených státech a u nás dokazuje, že vlajková etiketa se může v jednotlivých zemích od sebe lišit. V USA je například možné, aby se na jeden stožár vztyčily vlajky dvě, unijní výše a pod ní jednotlivého státu, například Arizony nebo Texasu (**Obr. 6**), jak dokládají americké příručky.¹⁴ Něco podobného náš zákon nepřipouští. Jako mladík bydlící na Žižkově si ale pamatuji na unikátní případ z první poloviny padesátých let, kdy jsem si v květnových svátečních dnech povšiml, že na dominantním stožáru u Památníku osvobození na Vítkově, později přejmenovaného na Maus (tehdy se s) oleum K. Gottwalda, vlají dvě vlajky, nahoře sovětská a pod ní československá, což mne dosti překvapilo a zarazilo. Již odpoledne se však pořadí změnilo a jako horní vlála vlajka československá. Den poté na nejvýraznějším a vůbec nejlépe umístěném pražském stožáru byla konečně již jen vlajka československá. Další dvě vlajky, československá a sovětská, byly vyvěšeny na dvou nižších stožárech po stranách nástupového prostoru před státním znakem, což se od té doby prakticovalo i v dalších desetiletích. Po letech, již jako historik a vexilologický specialista, jsem si tuto atypickou událost vysvětlil tím, že vzhledem k tomu, že tehdy byl Památník pod správou Ministerstva vnitra a jeho ředitelem musel být spolehlivý a velice uvědomělý, ale asi nepřilíš vzdělaný soudruh, tak šlo o pokus zdůraznit naše nezlomné přátelství se Sovětským svazem. A jiný, jemu nadřízený, ale zákona znalý soudruh zřejmě zakročil, protože si uvědomil, že výše umístěná vlajka značí přímou a jednoznačnou nadřazenost dotyčného státu, což ovšem v dané souvislosti bylo u obou narychlo užitých variant politicky zcela nežádoucí. Nicméně třeba podotknout, že po roce 1948 na znamení díků za osvobození naší vlasti Sovětskou armádou v roce 1945 se prakticovalo společné vyvěšování vlajek československých a sovětských vedle sebe. Pikantní ovšem bylo, že se na budovách

¹³ Státní vlajka a prapory při slavnostní výzdobě soukromé: poučení o správném užívání státní vlajky, státním praporu a státních barev občanstvem podle platného právního stavu. Praha 1946, s. 190.

¹⁴ The Officer's Guide. Harrisburg 1952, s. 220, tabule 3.

VLAJKOVÁ ETIKETA A ČESKO

Obr. 1

Obr. 2

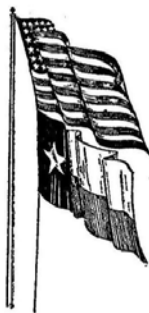
Obr. 3

Obr. 4

Obr. 5

Obr. 6

STO LET NAŠÍ VLAJKY

Naše vlajka slaví 100 let

Český kníže a později král používal praporek s Černým slovenským plamennou orlicí. Od roku 1270 začal český král Přemysl Otakar II. používat červený praporek s bílým dvojnásobným lvem. Od té doby používal český král bílo - červené barvy, oficiálně od doby Karla IV.

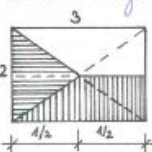

Od 18. století s národním obrozením se začala používat bílá - červená za české národní barvy. Bílo - červenou vlajku používal i T. G. Masaryk a pod touto vlajkou bojovali Československé legie v Rusku, Francii a Itálii. Tato bílo - červená vlajka nás reprezentovala do 30. března 1920.

Na jaře 1919 Ústřední zpravodácká komise Republiky Československé rozhodla o změně vlajky a to kvůli shodnosti s Polskem. V červnu 1919 se rozhodlo, že k bílo - červené barvě bude přidána modrá (dívod slovenská barva, šití mosavského zraků, je na vlajce Slovenska). V květnu 1919 bylo Ústřední zpravodácké komisi předloženo několik návrhů. V těchto návrzích byly návrhy s modrým klínem sahajícím max. do 1/3 délky listu od Jaroslava Kuršy.

Zpravodácká komise rozhodla, aby dva dny (28. a 29. 9. 1919) pluli po Vltavě dva parníky s vyvěšenou novou vlajkou s modrým klínem, ještě sahajícím do 1/3 délky listu. S výsledkem akce byla komise spokojena, byl vydan návrh zákona o státních barvách a státní vlajce č. 1773 a rozestlan ministrem a dalším institucím k posouzení.

26. 1. 1920 podal protokolný výhled V. V. Šlech, aby vlajka byla řešena pomocí modrého klínu, sahajícího do poloviny listu. Návrh byl následně odsouhlasen.

Konečnou vyhovující podobu provedl F. Hysela s záhy své školy a předložil je Ústřednímu výboru 19. března 1920.

A tak v úterý 30. března 1920 v 18:45 poslanci Národního shromáždění Republiky Československé schválili zákon č. 252 Sb. z. a n. který upravoval podobu státní vlajky, její státních znaků a státní pečeti.

a domech k tomu využily stožáry a žerdě pořízené za války pro říšskoněmeckou vlajku a vlajku Protektorátu Čechy a Morava. Zajímavé však bylo, že poučnorové Usnesení vlády z 20. listopadu 1948, jež stanovilo pamětní a významné dny, kdy se vyvěšuje státní vlajka na veřejných a vojenských budovách, se o vyvěšení vlajky sovětské vůbec nezmínilo.¹⁵ Zásada společného vyvěšování československé a sovětské vlajky či praporu se objevuje až v důvodové zprávě k Usnesení vlády ČSSR ze 14. listopadu 1960 č.1005. V příslušné směrnici pro užívání státní vlajky o vyvěšování dvojice vlajek však opět nic nenacházíme.¹⁶ Právně bylo společné vyvěšování zavedeno až vládním usnesením v sedmdesátých letech, jež stanovilo, ve kterých památných dnech se vedle československé vlajky (praporu) vyvěšuje vlajka (prapor) sovětský a kdy rudý.¹⁷ Nečekaně obecná, ale zřejmě vědomá formulační nedůslednost se objevila i v metodických pokynech z osmdesátých let k užívání státních symbolů,¹⁸ v nichž byla sice otištěna barevná vyobrazení společného vyvěšování, ale doprovodný text obsahoval jen informaci o způsobu umístování vlajek jiných (!) států.

K nejvíce problematickým otázkám vlajkové etikety patří stanovení způsobu nesení listu vlajky ve vodorovné poloze ke stožáru. Často se praktikuje na letních táborech,¹⁹ či při různých sportovních a pietních akcích. U nás opět neexistuje úřední předpis, který by správný způsob určoval. Ve skutečnost jde vlastně o nápodobu honosného vztyčování olympijské vlajky na velkých stadionech, které při aplikaci v nesrovnatelně skromnějších podmínkách působí dost násilně až směšně. Pokud přece jen dojde k tomuto způsobu vztyčování státní vlajky, je vhodné dodržovat zásady, vycházející ze zvykového užívání státních symbolů a emblémů. Nesporné je, že česká státní vlajka musí být nesena klínem vpřed, protože modrý klín, vycházející z žerďového okraje listu vlajky, se podle všech zákonných ustanovení umísťuje vždy na čestnější pozici. Obdobně platí, že na českých letadlech a bojových vozidlech, stejně jako dříve na československých, se příslušný emblém v podobě unikátní trojdílné kokardy vždy maluje modrou výsečí ve směru pohybu kupředu, stejně jako dnešní rukávové označení v podobě vlaječky na levém rukávu vojenských stejnokrojů míří klínem vpřed. Nejasná však bývá poloha vodorovných pruhů. Podle mého názoru je rozho-

¹⁵ Věcní věstník MNO 1948, 20.XI.1948 č.17, čl.726 - Vyvěšování státních vlajek (praporů) na vojenských budovách.

¹⁶ NA ČR, Fond Úřad předsednictva vlády - usnesení vlády, nezpracováno. - Usnesení vlády ČSSR č.1005 ze dne 14. listopadu 1960. Příloha 1 - Směrnice pro užívání státního znaku a státní vlajky (praporu). C. s. 6.

¹⁷ Zásady pro používání státního znaku ČSSR a státní vlajky (praporu) ČSSR č. 5/1975. Úřední věstník ČSR v části II, čl. 15.

¹⁸ SVOBODA, J. Co máme vědět o státních symbolech. Praha 1985, 1988.

¹⁹ Srv. VOSÁTKA, M. Z deníku kapitána. Praha 1997, s. 57, 58.

dující, v jaké poloze je nesen vlajkový list vůči hlavní tribuně, pódiu, nastoupenému vojenskému útvaru, či skupině účastníků slavnostního vztyčení vlajky, protože jim je vlajka vlastně předváděna. Jde totiž o obdobu vojenské přehlídky s prapory, kdysi nazývanou „defilé“. List nesené vlajky by měl být z hlediska diváků sledován v poloze pro ně přirozené, tedy tak, aby horní bílý pruh, který musí být vždy nad červeným, byl i pro ně výše a tedy vzdálenější. Jistou pomůckou může být mírné pozvednutí horního okraje neseného listu vlajky. Pokud je ovšem vlajka nesená ke stožáru umístěnému ve středu stadionu, jehož tribuny jsou dokola zaplněny diváky, tak polohu pruhů ani stanovit nelze a koneckonců na ni ani nezáleží. Jde totiž o stejnou situaci, jako kdyby se list vlajky položil na střechu automobilu, což naštěstí zatím nikoho nenapadlo. Jen za druhé světové války němečtí vojáci kladli červené nacistické prapory s hákovým křížem na prvosledová bojová vozidla, aby nebyli při pronikání do týlu soupeře napadeni vlastními letci. A nutno podotknout, že k tomuto účelu správně používali symetrický nacistický prapor a nikoli říšskou válečnou vlajku.

K slavnostnímu vztyčování státní vlajky je mnohem vhodnější způsob běžný v armádě a vojenském loďstvu, kdy vlajku ke stožáru či stěžni nese praporčík, seržant, bocman, kadet nebo důstojnický zástupce s čestným doprovodem nejméně dvou mužů, což je jednodušší a účelnější. List vlajky je předpisově složený a zasunutý směrem k srdci pod částečně rozepnutou blůzu stejnokroje nebo se nese přeložený na předloktí levé paže, při čemž všichni muži vztyčující vlajku mají bílé rukavice. Při vlastním vztyčení nosič vyjme list vlajky, uchopí ho za rohy a rozhodí po směru vanoucího větru, zatímco muži čestného doprovodu zachytí její cípy, aby se nedotkly země či paluby. Poté nosič uchytí list na lanko stožáru a na povel dozorcího důstojníka ho co nejrychleji vytáhne na vrchol. Všichni přítomní stojí v pozoru, sledují vlajku pohledem a zdraví do okamžiku, kdy dozní troubený signál nebo hymna a je vydán povel k odchodu. Obdobně se vlajka snímá před západem slunce, ale s tím rozdílem, že se při troubení předepsaného signálu, „večerky“, případně při hraní hymny, spouští pomalu tak, aby s posledními tóny list dosáhl úvazníku lanka.

Pro ilustraci uvádím princip, jak byl v Československé lidové armádě stanoven způsob vztyčování státní vlajky. Zajímavé je, že vůbec neřešil technické detaily a na rozdíl od lodních i současných doporučení se vlajka vztyčovala i spouštěla zvolna a zároveň s vlajkou cizího státu.

„Čl.394 V hodinu určenou velitelem pluku nastoupí ke vztyčování státní vlajky dozorcí pluku a jeho pomocník s trubačem, stráž a počet vojáků potřebný k vztyčení vlajky v tomto pořadí : dozorcí pluku, trubač, velitel stráže a stráž.

Určení vojáci zavěsí vlajku bílým pruhem nahoru. Na rozkaz dozorcího pluku troubí trubač signál „Pozor!“ Stráž na povel velitele stráže vzdá předepsanou počtu a pomocník dozorcího pluku zvolna vztyčuje vlajku. Trubač při tom troubí slavnostní po-

chod. Po vztyčení vlajky troubí „Odtroubeno“, velitel stráže velí „K noze – ZBRAŇ!“ Dozorčí pluku dá pak rozkaz k odchodu.

Vztyčuje-li se též vlajka cizího státu, vztyčuje se současně s československou státní vlajkou. Československá státní vlajka je umístěna vždy na pravé straně (při pohledu z budovy nebo ve směru k nastoupeným jednotkám).

Snímání vlajek se provádí obdobným způsobem jako vztyčování.²⁰

Jistým nedostatkem českého zákona z hlediska vlajkové etikety je doporučení vyvěšovat při „vlajkové výzdobě“ státní vlajky od 16.00 hodin předcházejícího dne do 8.00 hodin dne následujícího.²¹ Vlajky a prapory jsou tak zcela nefunkčně vztyčeny po dvě noci, při na sebe navazujících svátcích i déle. Jde o nesmyslné administrativní nařízení vycházející vstříc pohodlnosti zřízců státních a veřejnoprávních institucí, kteří tak vlajky vyvěšují ku konci pracovní doby a snímají je až po svém příchodu na pracoviště po dni volna.

Na závěr naší úvahy o vlajkové etiketě se dostáváme k nejdůležitějšímu a základnímu aspektu vlajkové etikety, totiž k úctě a respektu k nejčastěji užívanému a nejznámějšímu státnímu symbolu. Bohužel v porovnání se státními orgány v zahraničí a především s občany jiných států, například skandinávských, nemluvě o občanech USA, je v Česku vztah veřejnosti ke státní vlajce dosti laxní. Do jisté míry je na vině dlouhých čtyřicet let socialistické totality, kdy strana a vláda vyžadovaly zcela formální a vynucený vztah k československým státním symbolům, které vědomě a účelově směšovala s rudými revolučními a sovětskými prapory a vlajkami. Povinné zdobené oken praporů kontrolované domovními důvěrníky a uličními organizacemi KSČ normálními občanům státní symboly natolik znechutilo, že si jich přestávali vážit. Dobře si pamatuji, jak v době, kdy jsem pracoval ve Schwarzenberském paláci na Hradčanském náměstí, při návštěvách zahraničních představitelů pořadatelé rozdávali nakomandovaným spolehlivým soudruhům, soudružkám a školním dětem příslušné papírové prapory na špejlích, aby jimi nadšeně mávali. Po průjezdu vzácných hostů na Hrad se okamžitě objevili do té doby ukrytí „počišťovači“, tedy metaři, aby zcela nedůstojně smetli do odpadkových košů odhozené pomačkané a potrhane prapory, včetně československých. Přirozeně se mi to nelíbilo, ale šlo o cenný poznatek svědčící o narůstající neúctě k naší státní vlajce, způsobené právě jejím nadužíváním a zprofanováním.

Obdobným nezapomenutelným zážitkem, pro změnu ze žižkovských ulic, kudy jsem se vracel domů ze svého základního pracoviště ve Vojenském historickém ústavu, bylo sledovat, jak v předvečer státních svátků romští pracovníci Obvodního podniku

²⁰ Řád vnitřní služby ozbrojených sil ČSSR, Praha 1961, s. 201, Čl. 394.

²¹ Zákon č. 352/2001 Sb. § 7 (2).

bytového hospodářství (OPBH) v montérkách rozvázeli na trakařích československé a sovětské nebo rudé prapory připevněné na dřevěných tyčkách. Listy praporů někdy navlékali na tyče až před zasunutím do jednotných kovových držáků umístěných nad vchody do všech domů. Používali k tomu přenosné maltou zašpiněné plechové schůdky, převážené pochopitelně též na zmíněných vrzajících kovových kolečkách a položené na zatím nenainstalovaných praporech. Příznačné bylo i přizpůsobení poměru stran československých praporů sovětskému vzoru, protože jak československé, tak sovětské listy praporů, zřejmě i z důvodu jednodušší výroby, byly zhotovovány v přibližném poměru 1 : 2. Tehdejší zákonná norma u praporů odlišný poměr stran sice umožňovala, nikoli však zkrácení modrého klínu, který u praporů OPBH nesahal do poloviny délky listu. Několikrát jsem si povšiml, že náš prapor vyvěsili dokonce červeným pruhem nahoru! Ke cti romských údržbářů musím ale uvést, že pokud byli ještě v blízkosti a upozornil jsem je na tento podstatný nedostatek, tak s omluvou svou nedbalost okamžitě napravili. Za socialismu bylo naopak chvályhodné, že pražské Dopravní podniky vždy vyvěšovaly na tramvajích československé praporky s listy ve správném poměru 2 : 3 a tomuto formátu přizpůsobily praporky sovětské či rudé. Největším dějinným paradoxem však bylo, že to byly právě výše zmíněné nedůstojně užívané a zákonu neodpovídající prapory ze skladů pražských OPBH, které vytvořily nezapomenutelnou kulisu při masovém shromáždění na Letenské pláni 26. listopadu 1989. Stejně jako v jiných pohnutých údobích našich novodobých dějin se občané tak demonstrativně vrátili k tomuto symbolu státní suverenity.

Věřme a doufejme, že letos slavené sté výročí vzniku československé, a tedy i české státní vlajky bude znamenat obnovení úcty a respektu k základnímu symbolu českého státu, o čemž by měl svědčit i výčet letošních „vlajkových“ akcí uvedený v tomto čísle našeho časopisu.

ADRESA AUTORA: PHDR. ZBYŠEK SVOBODA, ZBYSVOB@SEZNAM.CZ

SUMMARY

In the introduction, the author defines the flag etiquette and deals with the display of flags and the rules of raising them on vessels. It reminds that the basic flag etiquette in the Czech Republic is determined by State Symbols Act and Use of State Symbols Act (Act No. 3/1993 and Act No. 352/2001, amended by Act No. 213/2006). Awareness of the existence of these two laws among the population and their practical interpretation by government officials is unfortunately often poor, and so there is sometimes inappropriate, incorrect and even undignified treatment of state and national flags. In the Czech Republic, the Czech flag must always be flown in the most honorable place, the location of other state and national flags is determined by the Czech alphabet. He

mentions some incorrect information about the flag etiquette on the Internet, such as burying the worn-out flag in the box in the ground. It discusses the problem of covering the coffin with the Czech flag during a state funeral, joint hoisting of Czechoslovak and Soviet flags after 1948, carrying a flag in a horizontal position to the pole. It is indisputable that the Czech state flag must be carried wedge forward, because the blue wedge, emanating from the pole edge of the flag, is always placed in a more honorable position according to all legal provisions. However, the position of the horizontal stripes is often unclear. In the opinion of the author of the article, the decisive factor is the position of the flag in relation to the main tribune, the podium, the military unit or group of participants in the ceremonial hoisting of the flag, because the flag is actually shown to them. From the point of view of spectators, the flag carried should be observed in a position natural for them, ie so that the upper white stripe, which must always be above the red one, is also higher for them and therefore more distant. In conclusion, the author gives examples of disrespect for the flag, which occurred not only during the existence of Czechoslovakia, but also now in the Czech Republic.

ZPRÁVA O 7. ČESKÉM NÁRODNÍM VEXILOLOGICKÉM KONGRESU

Již před čtyřmi roky se v Ústí nad Orlicí začalo uvažovat o místě konání příštího kongresu. Protože všechny dosavadní kongresy se konaly v Čechách, byla snaha uspořádat akci příště na Moravě či ve Slezsku. Při hledání partnera, který by umožnil konání kongresu ve svých prostorách a poskytl materiální podporu, byla nalezena podpora u ředitele Zemského archivu v Opavě (ZAO) Karla Müllera. Pro místo konání kongresu byla po dohodě s vedoucím Státního okresního archivu Frýdek-Místek Tomášem Adamcem a ředitelem ZAO vybrána moderní budova archivu ve Frýdku-Místku, kde jsou vhodně veliké a vybavené prostory pro konání kongresu s účastí cca 25 účastníků. Zároveň jsem požádal Magistrát města Frýdek-Místek, zda by mohl být partnerem organizátorů a podpořit konání kongresu poskytnutím materiálů o městě a drobných dáreků účastníkům.

Termín kongresu byl zvolen na začátek září 2020, protože bylo záměrem uspořádat jej společně s 5. heraldickou a vexilologickou konferencí, kterou plánoval do blízkého Cieszyna Alfred Znamierowski, a navázat tak na Česko-německé setkání vexilologů, které proběhlo v rámci 2. českého národního vexilologického kongresu v roce 2000 v Ústí nad Labem, setkáním česko-polským. Bohužel náhlá smrt Alfreda Znamierowského v roce 2019 zabránila konání konference i setkání. Další událostí, která ovlivnila přípravu kongresu, byla koronavirová pandemie, která půl roku před

termínem konání zasáhla Česko. Aby se zabránilo zbytečnému soustředění účastníků na jednom místě, nebylo organizováno společné ubytování a každý účastník kongresu si zajistil ubytování podle svých potřeb. Kongres se tedy nakonec konal na Moravě i ve Slezsku, protože část Frýdek, kde v pátek v restauraci Radegastovna proběhlo neformální setkání účastníků, leží na slezské straně hraniční řeky Ostravice a Místek, kde stojí budova SOkA Frýdek-Místek, na straně moravské.

Náplní kongresů byly nejen prezentace účastníků, ale i vexilologické exkurze, výstavky a akce uspořádané v rámci kongresu. Pro 7. ČNVK se nabízela možnost obnovit výstavku stému výročí narození Jiřího Loudy. Vexilologická exkurze do Ostravy byla naplánována k budově magistrátu, kde jsou permanentně vyvěšeny vlajky všech městských částí Ostravy. Samozřejmě a všemi očekávanou událostí kongresu je také slavnostní večere, pro kterou byl zmluven prostor v restauraci Morava.

Prvním tradičním bodem programu kongresu bylo neformální setkání účastníků, kteří přijeli již v pátek, nad sklenicí zde všudypřítomného piva Radegast pod sochou Radegasta ve stylové Radegastovně. Vlastní zahájení kongresu proběhlo následující den v prostorách SOkA FM. Kongres zahájili předseda ČVS Petr Holas a vedoucí SOkA FM Tomáš Adamec. Další dva pozvaní hosté se kvůli koronavirovým omezením nemohli zúčastnit kongresu osobně. Prezident Mezinárodní asociace vexilologických společností (FIAV) Željko Heimer pozdravil kongres prostřednictvím internetového videopřenosu ze Záhřebu a předseda podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky Ivo Pojezný zaslal e-mail, jehož text byl účastníkům přečten.

Součástí zahájení byla vernisáž výstavky, kterou připravil a instaloval v prostorách SOkA FM Karel Müller. Výstavka věnovaná Jiřímu Loudovi při příležitosti sta let od jeho narození představila účastníkům originály díla Jiřího Loudy od jeho nedávno objevených prvních kreseb státních vlajek, kterými ilustroval svou sbírku státních hymen, přes ručně malované státní znaky, které vytvářel během II. světové války v Anglii, a originální podklady kreseb znaků a vlajek pro ilustrace knih věnovaných státním symbolům až po návrhy na znaky měst v Československu a po vzniku České republiky i pro obce v rámci své činnosti v tehdejší parlamentním podvýboru pro heraldiku. Všechny exponáty výstavky i jejich historii přiblížil Karel Müller poutavými detaily.

Po krátké přestávce zazněla přednáška Petra Sokola o symbolech stranických rodin Evropského parlamentu následovaná přehledem symbolů městských částí Ostravy, jenž byl upoutávkou na odpolední exkurzi do Ostravy. Ještě před tím však proběhla výroční členská schůze ČVS. Po obědě a přejezdu do Ostravy před budovu Nové radnice, kde na nás již čekal Antonín Barcuch, ostravský archivář, začala první část exkurze. Ke každé vlajce vlající na budově radnice se nám dostalo vysvětlení její sym-

boliky a také zajímavosti o okolnostech vzniku vlajky, protože pan Barcuch se v té době jako archivář podílel na jejich zavedení. Druhá část exkurze byla věnována návštěvě vyhlídkové věže magistrátu, a protože byl výjimečně průzračný vzduch, byla nejen Ostrava, ale i okolní hory jako na dlani.

V sobotu večer se uskutečnila slavnostní večeře, na níž po slavnostním přípitku předsedy ČVS byla udělena ocenění ČVS již podle nových ustanovení ve statutu ČVS schválených na odpolední výroční schůzi ČVS. Čestné uznání ČVS obdrželi za organizaci kongresu Tomáš Adamec a Petr Exner jr., za publikační činnost na Wikipedii Bronislav Mertlík, za organizační činnost pro ČVS Petr Holas, za zřízení a vedení facebookového účtu ČVS a vydávání Vlaštovky Kryštof Huk. Medaili Čestné vlajky ČVS spojenou s titulem Fellow of the CVS za dlouholetou publikační činnost ve zpravodaji ČVS Vexilologie obdržel Aleksandr Nikodimovič Basov z Běloruska a za dlouholetou činnost ve prospěch ČVS Aleš Brožek. Kongresové ocenění spojené s titulem Laureate of the CVS získal za dlouhodobou činnost ve výboru ČVS jako jeho předseda a v redakční radě Vexilologie Jaroslav Martykán.

Program druhého dne kongresu byl rozdělen do tří bloků přednášek. V prvním z nich promluvil o zásluhách Josefa Šejnosta o československou vlajku Aleš Brožek a o vlajkách českého a polského Těšínska Petr Exner jr. Problematiku vlajek a vyznamenání ČVS jako dodatek k jednání výroční členské schůze ČVS rozebrali Petr Holas a Kryštof Huk. S vexilologickými novinkami seznámil přítomné ve druhém bloku Josef Hubka. V tomto bloku ještě vystoupil Petr Exner s přednáškou o praporu hlúčínského hraničářského pluku a v zastoupení autora Karla Černého přečetl jeho přednášku o vlajkách v livonských dějinách Jaroslav Martykán. Poslední blok přednášek začal příspěvkem Vladimíra Liščáka o Libro del conosçimiento a soudobých prameňech 14. století a Petr Exner přečetl příspěvek Jana Vereščáka o kyšperských cechovních korouhvích.

Kongres zakončilo závěrečné slovo předsedy ČVS Petra Holase. Vzhledem ke koronavirové pandemii byl kongres snad jediným vexilologickým kongresem v Evropě v roce 2020. Pandemie ovlivnila počet účastníků. Bylo jich čtrnáct, tedy asi polovina normálního počtu. Hlavně účastníci z ciziny citelně chyběli, jediný byl P. Strašifák ze Slovenska. Nicméně kongres proběhl bez jakýchkoliv problémů a jeho program byl stoprocentně splněn. Ať se tedy zdaří i ten příští v roce 2024.

Petr Exner jr.

ZPRÁVA ZE 49. VÝROČNÍ ČLENSKÉ SCHŮZE

V přednáškové místnosti Státního okresního archivu ve Frýdku-Místku proběhla 5. září 2020 v rámci 7. ČNVK 49. výroční členská schůze ČVS. Kvůli koronavirové situaci byla účast pouhých 11 členů. Schůzi zahájil předseda ČVS Petr Holas tichou vzpomínkou na zesnulého Alfreda Znamierowského a konstatováním, že schůze je usnáseníschopná.

Prvním bodem programu byla volba ověřovatelů zápisu, volební a návrhové komise. Předseda ČVS v dalším bodě seznámil členskou schůzi s činností společnosti a jejího výboru v uplynulém roce: ČVS v souladu se svými stanovami prohlubovala a podporovala šíření znalostí o vlajkách a praporech a vyvíjela odbornou vexilologickou činnost. Členové výboru zodpověděli řadu dotazů z tuzemska i ciziny došlých na adresu ČVS a týkajících se vlajek a jejich používání. Mezi významné činnosti, které naplňují poslání ČVS a kterými se náš spolek prezentuje navenek, je působení tří našich členů - Petra Exnera, Pavla Fojtíka a Zbyška Svobody – jako expertů v podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Tento podvýbor v roce 2019 projednal a doporučil k udělení 94 nových vlajek měst a obcí. Na jejich tvorbě se podílejí i naši členové. Do Národního registru vlajek a praporů (NRVP) byly v roce 2019 zapsány následující vlajky: rodová vlajka Dořňákových, vlajka symposia Volba a korunovace Jiřího z Poděbrad českým králem, vlajka Masarykova tábora YMCA, vlajka zpravodaje Vexilolognet, osobní vlajka Josefa Hubky. Výbor i nadále usiluje o registraci dalších vlajek a znovu vyzývá členy a příznivce ČVS, aby usilovali o zápis vlajek realizovaných podle svých návrhů, případně vlajek, na které narazí ve svém okolí.

Co se týče publikačních aktivit členů ČVS, Petr Exner pokračoval ve vydávání zpravodaje *vexiINFO*, nadále vycházela monotematická čísla časopisu *Vexilolog* Josefa Hubky, který zároveň průběžně rozšiřuje Vexilologické album umístěné na našem webu. Karel Černý pokračuje ve vydávání svého *Zápisníku Vexilologie*. Aleš Brožek a Jan Vereščák společně vydali knihu "Otec a syn Trenkwaldovi a další zhotovitelé praporů v 19. století v českých zemích". Na konci roku jsme zahájili přípravu sborníku 100 let československé vlajky. ČVS taktéž zaznamenala značný zájem o nově vydaný aršík známek k výročí vlajky. První várka byla téměř okamžitě vyprodána a v současnosti připravujeme vydání dalších známek.

ČVS pokračovala v aktivní prezentaci na sociální síti Facebook. Aktuálně mají facebookové stránky ČVS 436 odběratelů, z toho 174 Čechů. Naše česko-anglické příspěvky se primárně věnují informacím o dění v ČVS, novým přírůstkům v NRVP a vexilologickým aktualitám v Česku. Naším členům také přinášíme informace o vexilologii ze světa. Mezi nejoblíbenější příspěvky patří tradičně ukázky nových če-

ských obecních vlajek. Přes 3000 lidí vidělo naše příspěvky o vexilologii během oslav 30. výročí sametové revoluce, avšak na prvním místě se umístil příspěvek o vlajkách na demonstraci z června 2019 – ten získal skoro 13 000 shlédnutí a 3 000 „lajků“. Bylo také založeno cloudové úložiště, které bude fungovat jako digitální archiv a ke sdílení materiálů se členy společnosti.

Nejaktivnějším propagátorem vexilologie byl v loňském roce tradičně Aleš Brožek, s nímž vyšlo několik rozhovorů, například ten v deníku Metro. Aleš Brožek se také zúčastnil XIII. genealogicko-heraldického matiné MGHS s přednáškou Člen znakové komise Jaroslav Kursa a jeho návrhy, 15. ročníku Textil v muzeu s přednáškou České a moravské ženy jako vyšívačky praporů v letech 1850 až 1950 a následně také přednášel o Jindřichu Trenkwaldovi pro Klub za starou Prahu.

Nezbytnou součástí činností výboru ČVS je vydávání zpravodaje. V roce 2019 vyšla opět čtyři čísla *Vexilologie* – 191, 192, 193 a 194. Významnou část práce výboru ČVS je také činnost týkající se vlastního spolkového života. Výbor se v roce 2019 sešel na čtyřech řádných schůzích, činnost ČVS v období mezi schůzemi výboru je zajišťována pomocí e-mailové komunikace. Nově byl také zřízen nepravidelný e-mailový newsletter *Vlaštovka*, který má sloužit ke zrychlení komunikace mezi výborem a členy společnosti. Pokud jste dosud *Vlaštovku* neobdrželi ve vaší e-mailové schránce, doporučujeme se k jejímu odběru přihlásit. V roce 2019 se dále rozvíjela i mezinárodní spolupráce. Josef Hubka se tak spolu s Petrem Exnerem zúčastnili 28. mezinárodní vexilologického kongresu v San Antoniu, Petr Exner následně navštívil také II. gruzínskou heraldickou a vexilologickou konferenci, kde přednášel o průběhu jednání o podobě československé vlajky v letech 1919 a 1920 a o práci podvýboru pro heraldiku a vexilologii. Několik českých i slovenských členů ČVS se zúčastnilo 1. slovenského vexilologického kongresu v Martině a přednášelo na různá témata. Petr Exner přednesl příspěvky na témata návrhy a vývoj vlajky 1. československé republiky a procesu udělování obecních symbolů v ČR, Aleš Brožek referoval o vexilologických aktivitách M. R. Štefánika a Kryštof Huk popsal českou a slovenskou cestu ke komunálním vlajkám. Roman Klimeš mluvil o symbolech Slovenska během druhé světové války a Vladimír Liščák o kastilské Knize znalostí o všech královstvích.

V uplynulém roce pokračovala i naše spolupráce s firmami vyrábějícími vlajky a prapory. Společnost LIBEA nám poskytla prostory pro přemístění archivu společnosti po změně našeho zázemí, Jan Vereščík se pak aktivně ujal organizace archivu, za což mu děkujeme. Poděkování za spolupráci v neposlední řadě náleží i Klubu přátel Žižkova, který nám umožnil i nadále užívat svou klubovnu navzdory komplikacím s jejím stěhování. Spolupráce s Klubem tedy pokračuje i v nových prostorách.

ČVS měla k 31.12.2019 celkem 70 individuálních a 5 členů kolektivních z ČR a 14 individuálních členů z ciziny (z toho 7 ze Slovenska). ČVS dále spolupracuje

se 4 tuzemskými organizacemi, s 1 slovenskou a 13 z ostatního zahraničí formou výměny publikací i osobními kontakty.

Za omluveného hospodáře Pavla Fojtíka přednesl zprávu o hospodaření v roce 2019 a návrh rozpočtu na rok 2020 předseda ČVS. Přečetl jednotlivé kategorie výdajů a jejich výši a konstatoval, že finanční rok 2019 skončil mírnou ztrátou 1382,50 Kč (výdaje 36 310,50 Kč a příjmy 34 928 Kč). Rozpočet pro rok 2020 je plánován mj. i vzhledem k oslavám výročí 100 let české vlajky a uspořádání kongresu jako ztrátový (původně rozpočtované výdaje 80 371 Kč a realizované příjmy 65 501 Kč). Ztráta bude pokryta přebytky předchozích let, velká část nákladů na sborník ke sto letům vlajky se nám již vrátila. Na návrh předsedy a s přihlédnutím k obnovení členství (staro)nových kolektivních členů v průběhu roku bylo rozhodnuto o navýšení položky Nákupy do knihovny na 5000 Kč (původní částka byla již prakticky spotřebována za členství v SEV, resp. za odběr časopisu *Banderas*, které je nově hrazeno v korunách, v plánu je nákup výpravné knihy Erby rytířů Podvazkového řádu od Jiřího Loudy). Dále předseda navrhl zaplatit rozšíření uložistiště na MEGA.nz od září 2020 a Jaroslav Martykán informoval o nutnosti distribuovat *Vexilologii* od čísla 196 v uzavřené obálce i v tuzemsku (navýšení nákladů na distribuci o 1 Kč/kus). Revizor ČVS Ladislav Hnát nemohl z technických důvodů provést řádnou kontrolu hospodaření - nalezené nedostatky měly být (a byly) odstraněny hospodářem do 5.12.2020 - a proto navrhl podmíněčné schválení hospodaření ČVS.

V dalším bodě předseda ČVS navrhl změnu volebního řádu z roku 2005 spočívající v nápravě překlepu a v uvedení volebního řádu do souladu se zněním stanov. Dále navrhl úpravy stanov umožňující pružnější rozhodování výboru a spočívající ve vypuštění adresy společnosti (nově sídlem pouze Praha), upřesnění možnosti konat výroční členskou schůzi v kongresovém roce odděleně od kongresu a kodifikaci dlouholeté praxe, že členové výboru v době výkonu své funkce požívají výsad čestných členů.

Ve stanovách došlo také k úpravě, přesněji řečeno ke zpřesnění, článku věnovaného oceněním ČVS, kterými jsou nyní: Čestné uznání – Čestný odznak ČVS, Čestná vlajka ČVS – Fellow of the CVS, Kongresové ocenění za zásluhy o českou vexilologii – Laureate of the CVS a Čestné členství v ČVS jako nejvyšší forma ocenění. Tyto změny souvisí se snahou výboru o zpestření spolkové činnosti vznikem fyzické formy ocenění a vlajek jednotlivých členů výboru. S novou podobou ocenění se mohli účastníci kongresu seznámit v samostatné přednášce, ostatní členové mají tuto možnost na našich webových stránkách. Účastníci kongresu taktéž mohli hlasovat o návrzích vlajek. Anketa bude dále rozšířena v rámci newsletteru *Vlaštovka* a v rámci naší prezentace na sociální síti Facebook. V případě, že nedostáváte newsletter *Vlaštovka*, nejste uživatelem Facebooku, ale máte zájem o účast v anketě, můžete se na nás obrátit i prostřednictvím e-mailu.

Předseda ČVS otevřel diskusi k předchozím bodům. V rámci ní vzešel návrh na ocenění členů ČVS, kteří platí dobrovolně vyšší členské příspěvky, sborníkem 100 let československé vlajky. Ladislav Hnát informoval o publikaci Encyklopedie českých právních dějin, do níž přispěl Aleš Brožek, Petr Exner, Ladislav Hnát a Roman Klimeš.

Následně bylo členskou schůzí schváleno níže uvedené usnesení:

Výroční členská schůze České vexilologické společnosti

Schvaluje:

- a) Zprávu o činnosti České vexilologické společnosti v r. 2019,
- b) Zprávu o hospodaření České vexilologické společnosti v r. 2019,
- c) Návrh rozpočtu České vexilologické společnosti na r. 2020 ve znění navržených úprav,
- d) navrhované změny ve Volebním řádu a ve Stanovách.

Bere na vědomí: Zprávu revizora České vexilologické společnosti.

Ukládá výboru České vexilologické společnosti: ocenit členy ČVS, kteří v letech 2019 nebo 2020 zaplatili členský příspěvek ve výši nad 1000 Kč, darováním sborníku 100 let československé vlajky.

Po přestávce na oběd zvolila členská schůze v tajné volbě pod vedením Jaroslava Martykána, předsedy volební komise, členy výboru ČVS na funkční období 2020-2024 Aleše Brožka, Petra Exnera, Pavla Fojtíka, Petra Holase, Josefa Hubku, Kryštofa Huka a Jana Vereščáka, revizorem ČVS pak Ladislava Hnáta.

Po skončení členské schůze se poprvé sešel výbor ČVS. Na návrh Petra Exnera byl předsedou jednomyslně zvolen aklamací Petr Holas. Předseda ČVS bude vykonávat i funkci předsedy redakční rady časopisu *Vexilologie*. O obsazení dalších funkcí rozhodl výbor následovně: Aleš Brožek – místopředseda a výkonný redaktor *Vexilologie*, Petr Exner – tajemník pro kongresovou činnost, Pavel Fojtík – hospodář, Josef Hubka – knihovník, Kryštof Huk – jednatel, Jan Vereščák – archivář.

S využitím příslušných zpráv připravil Petr Holas

RŮZNÉ

OLOMOUCKÁ CÍRKEVNÍ HERALDIKA A JIŘÍ LOUDA

Ve stejný termín, kdy proběhla vernisáž výstavy ke 100. výročí narození Jiřího Loudy při zahájení 7. českého národního vexilologického kongresu ve Frýdku-Místku, byla otevřena také výstavka v Arcibiskupském paláci v Olomouci. Její libreto a realizace byly dílem PhDr. Karla Müllera, ředitele Zemského archivu v Opavě. Nesla název Olomoucká církevní heraldika a Jiří Louda a byla umístěna v jedné místnosti na samém konci prohlídkového okruhu Arcibiskupským palácem do konce října 2020. Církevní heraldika byla jedním z mnoha směrů, kterými se heraldická

tvorba Jiřího Loudy ubírala. Prvním návrhem na církevní znak byl na výstavce prezentovaný znak Josefa Vranského, od roku 1973 titulárního biskupa a apoštolského administrátora olomoucké arcidiecéze (arcibiskup Karel Matocha byl od roku 1950 v internaci). Třináctý arcibiskup olomoucký František Vaňák byl dalším, komu Jiří Louda v roce 1989 navrhnul znak. Jeho kresba byla, i s Loudovou definitivní variantou znaku, na výstavce vystavena. Arcibiskup Vaňák používal znak arcibiskupství, kde Jiří Louda nahradil malé znaky Československa vložené do znaku arcibiskupství ve dvacátých letech 20. století orlicemi Moravy

a Slezska. Nyní však arcidiecéze používá jednoduchý historický červený štít se šesti stříbrnými špicemi (4, 2). Kromě těchto znaků byly vystaveny i nerealizované návrhy na znak Kroměřížské kapituly. Část výstavy byla věnována kresbám do publikace *Moravská církevní heraldika* připravené v roce 1977 při příležitosti dvou set let povýšení biskupství na arcibiskupství. Na výstavce byl k vidění jediný vexilologický exponát - praporec arcibiskupa Josefa Karla Matochy. Přesně opakuje štít znaku podle zde také vystavené kresby arcibiskupského znaku od významného heraldika Břetislava Štorma z roku 1948. Praporec byl nalezen při hledání exponátů pro tuto výstavu v depozitáři arcibiskupství, kde ležel zřejmě nepovšimnut od poloviny minulého století. V centru tohoto heraldického praporce arcibiskupství, s malými znaky Československa odpovídající době vzniku praporce, je Matochův osobní erb¹: „*V modrém*

¹ POKORNÝ, Pavel R. Kalendář 1977 - Znaky olomouckých metropolitů. Heraldická ročenka 1977, s. 28.

štíťe na zelené půdě za vzdutým mořem stříbrné průčelí chrámu se dvěma věžemi se zelenými střechami a kříži, mezi nimi zářící slunce.“

pex

TERMÍNY SCHŮZÍ V ROCE 2021

Výroční členská schůze je naplánována na 27. března 2021, výbor České vexilologické společnosti se sejde 6. března 2021, 5. června 2021, 4. září 2021 a 4. prosince 2021 ve 13 hodin v klubovně Klubu přátel Žižkova v Ondříčkově ul. 35 v Praze 3. Pro případné změny doporučujeme sledovat stránky klubu na <http://www.vexilologie.cz>

Výbor ČVS

JUBILEA

V roce 2021 si připomeneme významná životní jubilea těchto členů ČVS: Ladislav Hnát (85 let), Tomáš Sadílek a Miroslav Uvíra (75 let), Marián Babják, František Pícha a Petr Veselý (70 let) a Pavel Štochl (65 let). K jejich výročím jim gratulujeme a přejeme hodně zdraví, životního elánu a uspokojení z ušlechtilého koníčka.

Výbor ČVS

ZMĚNA ADRESY

Upozorňujeme naše členy a partnerské společnosti, že s platností 1. ledna 2021 dochází ke změně adresy, na kterou je třeba odesílat veškerou korespondenci na téma zpravodaje Vexilologie, popř. časopisy, které jsou předmětem vzájemné výměny s ČVS. Vaši další korespondenci laskavě zasílejte na adresu: Ing. Petr Holas, Psárská 1347/1 141 00 Praha 4 - Michle.

ALTERATION OF THE ADDRESS

We inform our foreign members and partners that the postal address of the Vexilologie bulletin has changed. Since January 1, 2021 send kindly your letters related to the bulletin or your bulletins as a matter of exchange to the following address: Ing. Petr Holas, Psárská 1347/1 141 00 Praha 4 - Michle.

VEXILOLOGIE Č. 198, PROSINEC 2020

ZPRAVODAJ ČESKÉ VEXILOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI, Z. S.

ISSN: 1211-2615

Adresa: Ing. Petr Holas,

Psárská 1347/1 141 00 Praha 4 - Michle

E-mail: vexilologie@centrum.czWeb: www.vexilologie.cz

Výkonný redaktor: Ing. Aleš Brožek

Redakční rada: Ing. Aleš Brožek,

Ing. Petr Exner, Mgr. Pavel Fojtík,

Ing. Petr Holas (předseda), Josef Hubka,

Kryštof Huk,

PhDr. Zbyšek Svoboda, Ing. Jan Vereščák

Grafická úprava: Karel Kolman

Výtvarná spolupráce: Ing. Petr Exner

Anglické překlady: Ing. Aleš Brožek, Kryštof

Huk

VEXILOLOGIE No. 198, DECEMBER 2020

Journal of the Czech Vexillological Society

Address: Ing. Petr Holas,

Psárská 1347/1, CZ-141 00 Praha 4 - Michle

OBSAH

STO LET NAŠÍ VLAJKY	3967
KRYŠTOF HUK	
OHLASY NA JUBILEUM NAŠÍ VLAJKY V MÉDIÍCH I NA VEŘEJNOSTI	3968
ZBYŠEK SVOBODA	
VLAJKOVÁ ETIKETA A ČESKO	3973
ZPRÁVA O 7. ČESKÉM NÁRODNÍM VEXILOLOGICKÉM KONGRESU	3986
ZPRÁVA ZE 49. VÝROČNÍ ČLENSKÉ SCHŮZE	3991
RŮZNÉ	3993
OLMOUCKÁ CÍRKEVNÍ HERALDIKA A JIŘÍ LOUDA	3993
TERMÍNY SCHŮZÍ V ROCE 2021	3994
JUBILEA	3994
ZMĚNA ADRESY	3994

CONTENTS

HUNDRED YEARS OF OUR FLAG (EDITORIAL).....	3967
KRYŠTOF HUK	
RESPONSES TO THE JUBILEE OF OUR FLAG IN THE MEDIA AND IN THE PUBLIC ..	3968
ZBYŠEK SVOBODA	
THE FLAG ETIQUETTE AND THE CZECH REPUBLIC	3973
REPORT FROM THE 7TH CZECH NATIONAL CONGRESS FOR VEXILLOLOGY.....	3986
REPORT FROM THE 49TH ANNUAL GENERAL MEETING	3991
VARIA	3993
OLOMOUC CHURCH HERALDRY AND JIŘÍ LOUDA	3993
CVS MEETINGS IN 2021	3994
JUBILANTS	3994
ALTERATION OF THE ADDRESS	3994

Obálka: V den stého výročí naší vlajky byl kostel svaté Ludmily na náměstí Míru v pražských Vinohradech vyzdoben obrovskými českými prapory

Cover: On the day of the centenary of our flag, the Church of St. Ludmila on Peace Square in Prague was decorated with giant Czech flags.